

การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of Idea and Creative Form of Creative Classical Thai Dance in the Division of Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts , Mahasarakham University.

ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ¹ อูรารมย์ จันทมาลา²

Pattamawadee Chansuwan¹ Ourarom Chantamala²

บทคัดย่อ

นาฏศิลป์มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับความเจริญของมนุษย์ และเป็นภาพสะท้อนศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน การสร้างงานนาฏศิลป์จึงเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประจำชาติออกมา ในรูปแบบการแสดงประเภทต่างๆ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนาแนวคิด และรูปแบบการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยศึกษาเอกสารและข้อมูลภาคสนาม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสังเกตและสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2553 มีชุดการแสดงปรากฏสู่สายตาสาธารณะชน จำนวน 154 ชุด จากนิสิตผู้สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งกระบวนการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง ประกอบด้วย 1.) แนวคิดจากวรรณคดี วรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน ธรรมชาติ โบราณสถาน และสถานการณ์ทั่วไป 2.) รูปแบบการแสดงตามแนวคิดจัดเป็นการรำเดี่ยว รำคู่ ระบำและฟ้อน 3.) ลีลาท่ารำ ตามอัตลักษณ์จากแนวคิด ใช้ท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับรูปแบบการแสดง 4.) ดนตรีและบทร้อง ตามแนวคิดจะเป็นดนตรีตามเชื้อชาติ ดนตรีท้องถิ่น ดนตรีประสมประสาน 5.) เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับจะประดิษฐ์ตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาที่นำมาเสนอ เช่นการแสดงเนื้อหาของชนชาติลาว การแต่งกายเป็นแบบลาว เป็นต้น 6.) การแปรแถว จัดวางตำแหน่งนักแสดงในรูปแบบต่างๆ เช่น แถวตรง แถวคู่ แถวหน้ากระดาน เป็นต้น

¹⁻² อาจารย์กลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹⁻² Lecturer , Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University.

สำหรับการพัฒนา แนวคิด และรูปแบบการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีดังนี้ 1.) การสร้างแนวคิด โดยศึกษาท่ารำพื้นฐานมาก่อนจึงสร้างแนวความคิดให้สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 2.) การกำหนดรูปแบบการสร้างต้องมีเอกลักษณ์ของการแสดงที่สร้างสรรค์แบบจารีต หรืองานผสมผสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่แปลกใหม่ 3.) การประดิษฐ์ท่ารำต้องคิดค้นท่ารำใหม่ที่มีความงดงามน่าชมจากท่ารำพื้นฐาน 4.) การบรรจเพลง ต้องเลือกทำนองดนตรีเพลงร้องให้เป็นไปตามแนวคิดและสร้างอารมณ์เพลงให้ผู้ชมประทับใจ 5.) การจัดวางและการแปรแถวต้องคิดค้นการจัดวางและการแปรแถว ให้เกิดมิติใหม่ทำให้การเคลื่อนไหวของท่ารำสวยงามขึ้น

งานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นศักยภาพของนิสิตตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้คิด ผู้ออกแบบ ผู้สร้างสรรค์ และผู้ถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี ซึ่งภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างตอบสนองนโยบายและพันธกิจให้ได้มากที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการพัฒนาแนวคิดและรูปแบบในการสร้างงานนั้นจะสะท้อนให้เห็นกระบวนการคิดและขีดความสามารถตลอดจนสติปัญญาอันรวมไปถึงระบบการจัดการของนิสิตที่มีศักยภาพของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำสำคัญ: พัฒนาการ, รูปแบบ, นาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์, รูปแบบมาตรฐาน

Abstract

Theatrical art has developed together with human civilization and is a reflection of art and culture of community. Thus, creating theatrical art is a perpetuation of national art and culture in a wide variety of national arts and culture in a wide variety of performances.

The purposes of this research aimed to study the development of the concepts and styles of creative-Thai theatrical art creation ; the standard styles of the Development of Performing Arts, The Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University. The research was conducted by collecting data from documents and field studies. Research data were collected by means of an observation and interview and research results were presented by means of a descriptive analysis.

The research results revealed that during 2000-2010 the students' creation of creative-Thai theatrical art in standard styles of the Development of Performing Arts, The Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University. was shown to the public for 154 performances. The processes of creation consisted of : 1) the concepts from literature, literary works, folk tales, nature, historical sites and general situations, 2) performing styles according to the concepts were shown in the forms of a single dance, a couple dance, a group dance and a folk dance, 3) dancing styles originated from the identities of the concepts, new creative dancing styles were performed in order to be congruent with performing styles, 4) music, folk music and mixed music, 5) clothing and costume was created according to creators' concepts within the content of each performance ; for

example, the performance related to Lao-ethnic group, Lao-clothing and costume was presented, and 6) arranging rows and positions of performers, it was arranged into many forms such as a form of a single straight line, double straight lines and an abreast line.

For developing concepts and styles of creative-Thai theatrical art creation ; the standard styles of the Development of Performing Arts, The Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University, its processes were as follows : 1) constructing concepts by using a restudy of basic dancing styles as the ideas for creating the concepts which could clearly communicate with the audience, 2) setting styles of creation which have the identities of creative-traditional performance or specific-mixed performance, 3) creating new dancing styles from the basic dancing styles might be beautiful and attractive, 4) selecting music for each performance, melodies and lyrics might be selected according to performing concepts and emotions for making impression to the audience, and 5) setting performing elements and changing the rows of performers might search for the new ways which enhanced the more beautiful dancing movements.

Creative-Thai theatrical art of the Development of Performing Arts, The Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University is an indicator or the potential of students and the process of learning and teaching arrangement which emphasizes students to be good at thinkers. Designers, creators and instructors. The Development of Performing Arts, The Faculty of Fine and Applied Arts has been holding learning and teaching activities which enhance the maximum of a responsibility for policies and missions in order to reach determining aims. Thus, Developing concepts and styles of promoting human resources reflects thinking process, potential, intelligence and a system of management of Mahasarakham University.

Keywords : Development, Styles, Creative, Creative-Thai theatrical art, Standard styles

บทนำ

นาฏยศิลป์ เป็นสัญชาติญาณชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกเมื่อเกิดอารมณ์ขึ้น นาฏยศิลป์มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับความเจริญของมนุษย์ เมื่อสังคมเติบโตและสามารถแยกจำแนกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ จึงเกิดการจัดระเบียบแบบแผนของนาฏยศิลป์ให้งดงามที่สุดและทำให้นาฏยศิลป์มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน จากการที่ชุมชนเป็นผู้หล่อหลอมนาฏยศิลป์ ดังนั้นนาฏยศิลป์จึงเป็นภาพสะท้อนศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนอีกด้วย เมื่อนาฏยศิลป์ได้เจริญขึ้นถึงจุดหนึ่ง ก็จะมีคุณสมบัติเป็นสากลที่คนทั่วไปเข้าใจ และชื่น

ชอบได้ แต่จะนิยมยินดีมากขึ้นหากเข้าใจวัฒนธรรมที่หล่อหลอมนาฏยศิลป์นั้นๆด้วย นาฏยศิลป์อาศัยพลังและเจตนาเป็นเครื่องผลักดันจิตใจให้ไปกระตุ้นร่างกายได้แสดงการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนไหวเป็นโลกอีกมิติหนึ่งที่ล่วงพ้นกาลเวลา (สุรพล วิรุฬห์รักษ์.2547:12)

ศาสตร์แห่งการเคลื่อนไหวที่เรียกว่านาฏยศิลป์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์ ดังนั้นคุณค่าขั้นพื้นฐานของนาฏยศิลป์จึงเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ได้ปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนใจออกมา ทั้งนี้เมื่อนำดนตรีและนาฏยศิลป์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ อันถือว่ามีประโยชน์ เช่น เพลง

ระบำ รำ นาฏการต่างๆแล้ว ยังสามารถพัฒนาไปสู่การแสดงเพื่อความบันเทิงสามารถจัดเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติได้ด้วย ดังนั้นคุณค่าของนาฏยศิลป์จึงมิได้กำหนดที่การตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์เท่านั้นแต่ยังมีนัยแอบแฝงอยู่มากมาย อาทิ เป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มชน ตลอดจนเป็นเชิดหน้าชูตาในฐานะที่เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ อันแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สั่งสมมายาวนาน (สุดใจ ทศพร.2544:9)

นาฏยศิลป์ เป็น ศิลปะแขนงหนึ่ง สุนทรียภาพจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ สุนทรียภาพทางนาฏยศิลป์เกิดจากการประดิษฐ์ลีลาท่ารำให้วิจิตรบรรจง ผสมผสานสอดคล้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ อาทิ ดนตรี เครื่องแต่งกาย ได้อย่างกลมกลืน เกิดเป็นการแสดงที่งดงามและสืบทอดเป็นวัฒนธรรมบันเทิงมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน การสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏยศิลป์รูปแบบใหม่ หรือเรียกว่า “นาฏยประดิษฐ์” นั้นหมายถึง การคิด การออกแบบและการสร้างสรรค์แนวคิดรูปแบบ กลวิธีที่ครอบคลุมปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย และส่วนประกอบอื่นๆที่ทำให้สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะมาจาก พิธีกรรมส่งเสริมกิจกรรม แสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พัฒนาอาชีพ หรือสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางศิลปวัฒนธรรม ก็ตาม

นอกเหนือจากความก้าวหน้าทางศิลปวัฒนธรรมแล้ว ในด้านการศึกษาก่อสร้างงานนาฏยประดิษฐ์ ยังเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เรียนที่ สามารถบูรณาการ ศาสตร์และองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้ศึกษาและฝึกฝน สร้างสรรค์งานออกสู่สาธารณชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งภารกิจนี้ ภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลในการสำเร็จการศึกษาของ

นิสิต โดยมุ่งหวังที่จะผลิตนาฏยบัณฑิตสู่การเป็นที่พึงทางสังคม ในฐานะผู้สร้างความสุนทรีย์และความบันเทิง โดยการสร้างมาตรฐานด้วยการฝึกให้นิสิตดำรงสถานภาพได้ทั้งในฐานะนักออกแบบสร้างสรรค์ นักประดิษฐ์ นักแสดง และนักบริหารจัดการองค์กรการแสดง (พีรพงศ์ เสนุไชย.2553:3)

โครงการนำเสนอผลงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Classical Thai Dance) ของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 จนถึงปัจจุบัน ปีการศึกษา 2554 เป็นระยะเวลา 11 ปี มีนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆเกิดขึ้นประมาณ 100 ชุดการแสดง (เฉลี่ยปีละ 10 ชุด) โดยในแต่ละปีมีแนวคิดและรูปแบบที่แตกต่างกันไป ผลงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์เหล่านี้สะท้อน คติ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนกระบวนการคิดของนิสิตที่สามารถเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงสุนทรียภาพ ประสิทธิภาพ และศักยภาพของนิสิตได้อย่างชัดเจน

การศึกษาแนวคิดและรูปแบบในการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนานิสิตให้มีประสิทธิภาพออกไปรับใช้สังคมในหลายสถานะ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และยังเป็นการพัฒนาปรับเปลี่ยนผลงานสร้างสรรค์ให้สอดคล้องสนองความนิยมและสถานการณ์ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนตลอดไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูป

แบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาแนวคิดรูปแบบการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงกระบวนการประกอบสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ในด้านลักษณะการแสดง ลีลาท่ารำ ดนตรีและบทร้อง เครื่องแต่งกาย และการแปรแถว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานตั้งแต่ การสร้างแนวคิด การดำเนินรูปแบบ การประดิษฐ์ท่า การบรรจุเพลง การจัดวางและการแปรแถว และการนำเสนอผลงาน เพื่อให้เกิดสุนทรีย์ภาพและให้รูปแบบผลงานสร้างสรรค์สนองตอบความนิยมและสถานการณ์ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ๆ ตลอดไป

วิธีการศึกษา

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือ ประการแรกศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านการสร้างงานนาฏศิลป์ในด้านแนวคิด รูปแบบ การจัดวาง การบรรจุเพลงและการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ประการที่สอง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย อาจารย์ที่ปรึกษา กระบวนการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ และนิสิตนักศึกษา ประการที่สาม ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมสังเกตการณ์แสดง ประการสุดท้าย เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเพื่อให้ข้อมูลและตรวจสอบเนื้อหาวิเคราะห์การพัฒนาการสร้าง

แนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐาน โดยนำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ด้วยภาพประกอบโดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. กระบวนการประกอบสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในด้านลักษณะการแสดง ลีลาท่ารำ ดนตรีและบทร้อง เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ การแปรแถว

2. การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งแต่การสร้างแนวคิดการกำหนดรูปแบบ การประดิษฐ์ท่ารำ การบรรจุเพลง การจัดวางและการแปรแถว ตลอดจนการนำเสนอผลงาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

1. กระบวนการประกอบสร้างงานนาฏศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบ่งออกเป็น

1.1 แนวคิด มาจากวรรณคดีไทย วรรณกรรมท้องถิ่น นิทานพื้นบ้าน จากธรรมชาติ และจากการเลียนแบบอากัปภิกิริยาของสัตว์

1.2 รูปแบบการแสดง เป็นการแสดงประเภทรำเดี่ยว รำคู่ และระบำ ตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์งาน

1.3 ลีลาท่ารำ เป็นการคิดท่ารำใหม่ที่ได้พื้นฐานมาจากท่ารำเดิมเพื่อให้เกิดนาฏ

ประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐาน

1.4 ดนตรีและบทร้อง ต้องสอดคล้องกับแนวคิดของผู้สร้างสรรค์และรูปแบบการแสดง เหมาะกับลีลาท่ารำ

1.5 เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ ผู้สร้างสรรค์งานเป็นผู้ออกแบบโดยต้องเหมาะสมกับชุดการแสดงเน้นความสวยงาม

1.6 การแปรแถว จะมีลักษณะของการจัดวางตำแหน่งของผู้แสดงให้เกิดรูปแบบของการวางแถวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แถวตรง วงกลม สลับคู่ เป็นต้น

2. การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 การสร้างแนวความคิด หลักการสร้างแนวความคิดในการสร้างและประดิษฐ์ท่ารำที่ดี ควรมีพื้นฐาน ความรู้มาก่อนจึงจะสร้างแนวความคิด ให้สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2.2 การกำหนดรูปแบบการแสดง ผู้สร้างงานจะกำหนดเป็นการแสดงแบบจารีต หรือผสมผสาน โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ดูแปลกใหม่

2.3 การประดิษฐ์ท่ารำ เป็นท่ารำที่งดงามที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากท่ารำพื้นฐานและมีความสอดคล้องตามหลักการเคลื่อนไหวของนาฏยศิลป์ไทย

ภาพที่ 1 ระบำยาดรานาคา

ภาพที่ 2 รำไอ้คำชมสวน

ภาพที่ 3 ระบำราชันย์ปะดิพัทธ์

ภาพที่ 4 สองพี่น้องประลองศร

2.4 การบรรจเพลง ต้องสอดคล้องกับการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์งานประดิษฐ์ขึ้น โดยผู้สร้างงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับ การเลือกทำนองดนตรี เพื่อบรรจเพลง

2.5 การจัดวางและการแปรแถว ต้องคิดรูปแบบการจัดวางและการแปรแถวให้เกิดมิติทางการแสดงที่แปลกใหม่ กลมกลืนอย่างมีสุนทรีย์ภาพ

สรุป

การพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นการสร้างงานนาฏยศิลป์เชิงสร้างสรรค์ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 และมีการแสดงเชิงสร้างสรรค์ออกสู่สาธารณะชนถึง 154 ชุดการแสดง

การสร้างงานนาฏยศิลป์เชิงสร้างสรรค์จะกำหนดกรอบของการนำเสนอผลงานเป็นกระบวนการประกอบสร้างงานนาฏยศิลป์เชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานที่มีมาจากแนวคิด รูปแบบการแสดง ลีลาท่ารำ ดนตรีและบทร้อง เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ การแปรแถว ซึ่งในการสร้างงานต้องมีแนวคิดในการสร้างจากวรรณกรรม สภาพแวดล้อม นิทานพื้นบ้าน ตำนาน สัตว์ ให้เกิดรูปแบบการแสดงที่มีลีลาท่ารำทำนองดนตรีและบทร้อง เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ เหมาะสมกับแนวคิดและสวยงาม มีการจัดวางตามแนวคิดสร้างสรรค์

ส่วนการพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ต้องกำหนดขอบเขตของการแสดงและสร้างแนวคิดให้สามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ส่วนการกำหนดรูปแบบการแสดงและการประดิษฐ์ท่ารำ การบรรจุเพลง การจัดวางและการแปรแถว ผู้สร้างสรรค์งานต้องมีความรู้พื้นฐานของรูปแบบการแสดงแบบจารีตและผสมผสาน ศึกษาท่ารำพื้นฐานเพื่อประดิษฐ์ท่ารำใหม่ให้งดงาม มีความรู้เกี่ยวกับการบรรจุเพลง ความหมายของเพลง ให้เข้ากับชุดการแสดงและมีความคิดในการจัดวางตามรูปแบบการแสดงที่แปลกใหม่และสวยงาม การศึกษาแนวคิดและรูปแบบในการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์ของภาควิชาศิลปะการแสดง เป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนานิสิตให้มีประสิทธิภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้ให้เป็น

ประโยชน์ต่อสังคมได้

อภิปรายผล

1. การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานให้มีกระบวนการประกอบสร้างที่สมบูรณ์ต้องผ่านกระบวนการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้แล้วนำมาสร้างจินตนาการ ให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับแนวคิดจะเป็นงานนาฏยศิลป์ที่มีเอกภาพ และมีอัตลักษณ์เป็นของตนเองและเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าสามารถผสานความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนได้เป็นอย่างดี

กระบวนการประกอบสร้างงานนาฏยศิลป์

2. ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานจะต้องประกอบกันได้อย่างลงตัวจึงเกิดความงดงามและมีเอกลักษณ์ของการแสดงที่ชัดเจน

3. การพัฒนาแนวคิด และรูปแบบการสร้างงานต้องเริ่มจากการพัฒนาการสร้างแนวคิด เพื่อกำหนดขอบเขตและทิศทางการแสดงด้วยการรับรู้ข้อมูลพื้นฐานให้มากขึ้น และสร้างงานให้มีรูปแบบที่ไม่ซ้ำจากที่ปรากฏ เพื่อให้เกิดการแสดงรูปแบบใหม่

การสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยเชิงสร้างสรรค์รูปแบบมาตรฐานของภาควิชาศิลปะการแสดง สามารถชี้วัดมาตรฐานการเรียนการสอนตลอดจนศักยภาพของนิสิตให้พัฒนาทั้งด้านองค์ความรู้ กระบวนการสร้างสรรค์งานอันจะเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและออกไปรับใช้สังคมในบทบาทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ชุดใหม่ ๆ ขึ้นมาเป็นการสืบสานให้นาฏยศิลป์ไทยคงอยู่ในความนิยมตลอดไป

2. การรวบรวมและศึกษากระบวนการประกอบสร้างของงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาต่อยอดของการศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2554 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูริย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง. (2541). *สุนทรียศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พีรพงศ์ เสนไสย. (2553). *นาฏกรรมร่วมสมัย*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรุฬ ตั้งเจริญ. (2540). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- สุดใจ ทศพร. (2544). *ศิลปะกับชีวิต*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ : ห้องภาพสุวรรณ.